



SVEA HOVRÄTT  
Mark- och miljööverdomstolen  
060106

**DOM**  
2021-03-11  
Stockholm

Mål nr  
M 7147-20

## ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-05-28 i mål nr M 4394-19, se bilaga A

## PARTER

### Klagande och motpart

Kommanditbolaget Brunstorpsnäs,  
969633-9739  
c/o MA

Ombud: Agenda Enviro AB

Ombud: Advokatfirman Glimstedt AB

### Klagande och motpart

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

## SAKEN

Dispens för brygga inom strandskyddsområdet för Nordre älv och naturreservatet Nordre älvs estuarium

## MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom avslår Mark- och miljööverdomstolen ansökan om strandskyddsdispens och dispens från föreskrifterna för naturreservatet Nordre älvs estuarium.

Dok.Id 1677587

**Postadress**  
Box 2290  
103 17 Stockholm

**Besöksadress**  
Birger Jarls Torg 16

**Telefon**  
08-561 670 00  
08-561 675 50

**E-post:** svea.hovratt@dom.se  
www.svea.se

**Telefax**

**Expeditionstid**  
måndag – fredag  
09:00–16:30

## YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

**Kommanditbolaget Brunstorpsnäs** (bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ge strandskyddsdispens och dispens från föreskrifterna för naturreservatet Nordre älvs estuarium för en 75 meter lång brygga med möjlighet för bolaget att på egen hand välja en placering som i huvudsak överensstämmer med något av de alternativ som i bilagorna till länsstyrelsens beslut benämns 2.1, 2.2 och 2.3.

**Länsstyrelsen i Västra Götalands län** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa länsstyrelsens beslut att avslå ansökan om dispens eller, i andra hand, ge dispens för en brygga vars storlek är begränsad till vad som behövs för verksamheten.

**Parterna** har motsatt sig bifall till varandras ändringsyrkanden.

## UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med bl.a. följande tillägg och förtydliganden.

### **Bolaget**

Bolagets primära uppfattning är att strandskyddsdispens inte krävs, eftersom bryggan inte hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt, och inte heller väsentligt försvårar livsvillkoren för djur- eller växtarter. Dessutom behövs bryggan för jordbruket. Inte heller från reservatsföreskrifterna krävs dispens. Förutom behovet för jordbruket beror det senare på att det är en ersättningsbrygga. Ansökan har alltså endast gjorts reservationsvis.

Jordbruksverksamheten på platsen har under de senaste årtiondena omfattat olika typer av djurhållning, vallodling, hästskötsel och uthyrning av båtplatser. Utan denna spridda verksamhet med olika grenar skulle den ekonomiska möjligheten att fortsatt bedriva den samlade jordbruksverksamheten vara i fara. En 75 meter lång brygga för uthyrning av båtplatser krävs för att verksamheten inte ska gå med förlust på sikt.

Bryggan behövs även som angoringsplats för båtar vid skördande av vass, kontroll av stängsling och städning av avfall utmed stranden. Dessa åtgärder behöver utföras löpande och försvåras avsevärt utan brygga. Rensningsföretaget 2012 utfördes för jordbrukets ändamål, bl.a. för att jordbruksfastigheter längs med Kvillebäcken fortsatt skulle kunna ha båtplatser för uthyrning. I reservatsföreskrifterna anges att de inte ska hindra verksamhet vid befintliga anläggningar.

GL bekräftade vid vittnesförhöret i mark- och miljödomstolen att det redan 1975 fanns ett stort antal bryggor för uthyrning av båtplatser. Uthyrningsbara båtplatser har funnits även direkt sydost om fastigheten XX. De bryggor som fanns på fastigheten fram till utrivningen 2012 tog i anspråk en omkring 80 meter lång sträcka. Vid tidpunkten för utrivningen fanns bryggor eller bryggrester längs hela strandlinjen på XX, i princip utan avbrott. Fem bryggor med båtplats var uthyrda fram till 2012. Under många år efter utrivningen har muddermassor funnits upplagda längs stranden på fastigheten och jordbruksverksamhet har hela tiden bedrivits. Allmänheten har därför inte i någon större omfattning börjat betrakta platsen som ostörd naturmiljö.

Bryggan på andra sidan Kvillebäcken är så dominerande att det område som ansökningarna avser uppfattas som ianspråktaget. Dispens har beviljats för bryggan på andra sidan och likabehandlingsprincipen bör väga tungt. Att neka dispens utgör en oproportionerlig inskränkning av bolagets rätt att använda sin egendom.

### **Länsstyrelsen**

Att skörda vass, kontrollera stängsling och städa avfall utmed stranden kan till stor del göras från land eller med båt som vid behov läggs i. Det behövs inte en 75 eller 40 meter lång fast brygga för dessa ändamål. Mellan 2001 och 2012 syns på ortofoton enstaka småbryggor. Dessa motsvarar inte något av alternativen i ansökan. Att fyra båtplatser hyrdes ut 2012 innebär inte att det då fanns fyra bryggor. Efter 2012 har det inte funnits en enda brygga på platsen, som i dag är helt tillgänglig för allmänheten. Det är mycket långsökt att en brygga på andra sidan ån skulle innebära att platsen är ianspråktagen.

## MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

### Behövs dispens?

Utgångspunkten är att en brygga har en sådan privatiserande effekt som avses i 7 kap. 15 § 2 miljöbalken och därför kräver strandskyddsdispens (se t.ex. rättsfallet MÖD 2006:59). Det saknas skäl att göra någon annan bedömning i detta fall. Med hänsyn till bryggans storlek får det även förutsättas att den skulle påverka naturmiljön i Kvillebäcken på ett sådant sätt att dispens krävs också enligt 7 kap. 15 § 4 miljöbalken.

Förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken gäller inte byggnader, anläggningar eller åtgärder som behövs för bl.a. jordbruket och för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet (se 7 kap. 16 § 1 miljöbalken). I ansökan har bolaget angett att bryggan ska användas för uthyrning av båtplatser. Detta kan dock inte, även om det skulle ge ett värdefullt ekonomiskt tillskott, ses som en del av bolagets jordbruksverksamhet. Vad bolaget i övrigt har anfört om att det behöver en brygga som angoringsplats för båtar i samband med skördande av vass m.m. har varit vagt. Utredningen ger inte stöd för att en brygga av sådan storlek som bolaget sökt dispens för krävs för angivna ändamål. Förbudet mot att uppföra bryggor inom naturreservatet innehåller inga undantag för jordbruk eller ersättningsbryggor. Detta innebär att söka dispenser krävs.

### Finns dispensskäl?

Dispens från strandskyddet kan meddelas om berört område redan tagits i anspråk på ett sådant sätt att det saknar betydelse för strandskyddets syften (se 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken). Av lagförarbeten och rättspraxis följer att dispens kan ges för en ersättningsbrygga för samma ändamål som en nyligen avlägsnad brygga med stöd av bestämmelsen. Det förutsätter dock att den nya bryggan inte leder till en utvidgning av det ianspråktagna området. En brygga ianspråk tar endast den yta som den upptar i vattnet. Som utgångspunkt krävs därför att ersättningsbryggan i huvudsak motsvarar tidigare bryggas storlek, utformning och placering. Vidare får inte alltför lång tid ha gått från det att den tidigare bryggan försvann till dess att dispens söks för den nya. En

tidsfrist om ett år kan tjäna som utgångspunkt i detta avseende. (Se till det anförda prop. 1997/98:45 del 2, s. 89 och prop. 2008/09:119 s. 105 samt Miljööverdomstolens dom den 26 augusti 2005 i mål nr M 628-05 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 18 november 2016 i mål nr M 5596-16.)

Visserligen har det sedan åtminstone 1978 i varierande utsträckning funnits angöringsplatser och bryggor i olika antal och utformning på platsen. Utredningen talar dock emot att det före utrivningen 2012 fanns funktionsdugliga bryggor som var för sig eller tillsammans motsvarade en brygga av sådan storlek och utformning som bolaget nu sökt dispens för. Exempelvis syns på flera av de platser som bolaget pekat ut på ett ortofoto från 2008 inga spår av bryggor. Redan det nu anförda innebär att inget av de alternativ som bolaget angett i ansökan kan medges dispens såsom en ersättningsbrygga. Vidare medför varken de muddermassor som lagts upp på land eller bryggan på andra sidan Kvillebäcken att området har tagits i anspråk i den mening som avses i 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken. Något annat skäl att meddela dispens med stöd av den bestämmelsen har inte heller framkommit.

Som särskilt skäl för dispens från strandskyddet får även, enligt 7 kap. 18 c § första stycket 3 miljöbalken, beaktas om området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området. En brygga måste för sin funktion ligga vid vattnet. Detta konstaterande räcker dock inte för slutsatsen att det finns särskilda skäl för dispens för en sådan anläggning. När det gäller möjligheten till dispens måste därutöver klarläggas vilka intressen den enskilde har av anläggningen och om behovet kan tillgodoses utanför strandskyddsområdet. Vid prövningen ska en avvägning göras mellan den enskildes intresse av att ta området i anspråk och strandskyddsintresset. En dispens förutsätter att den enskildes intresse väger tyngre än områdets strandskyddsvärden, dvs. dess långsiktiga betydelse för allmänhetens friluftsliv och den biologiska mångfalden. Den restriktiva hållning som är avsedd med reglerna kan innebära att även om de skäl den enskilde anför är starka, kan bryggans inverkan på strandskyddsvärdena vara så betydande att en ansökan om dispens bör avslås. Stor restriktivitet bör i synnerhet gälla i bl.a. områden som är tillgängliga för allmänheten och områden som är särskilt värdefulla för djur- och

växtlivet. (Se till det anförda prop. 2008/09:119 s. 54 och 105 samt Högsta domstolens dom den 29 december 2020 i mål nr T 6460-19.)

Den del av Kvillebäcken som löper genom XX ligger inom naturreservat, Natura 2000-område och riksintresseområde för naturvård och friluftsliv. Med beaktande av detta väger de allmänna intressena tungt. Bolaget har motiverat sitt behov av att ta området i anspråk med att det vill bedriva båtuthyrningsverksamhet kopplad till bryggan och använda den som angoringsplats för båtar i samband med skördande av vass m.m. Dessa skäl framstår i och för sig som beaktansvärda. I likhet med länsstyrelsen bedömer Mark- och miljööverdomstolen ändå att bolagets behov av att ta området i anspråk för en brygga i enlighet med något av de alternativ som bolaget sökt dispens för inte är så starkt att det överväger det allmänna intresset av att upprätthålla strandskyddet. Det finns alltså inte särskilda skäl för dispens enligt 7 kap. 18 c § 3 miljöbalken.

Något annat skäl att meddela strandskyddsdispens har inte framkommit. Inte heller har det framkommit att det finns särskilda skäl att, med stöd av 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken, meddela dispens från föreskrifterna för naturreservatet. En intresseavvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken leder inte till något annat resultat.

På grund av det anförda ska bolagets ansökan om dispens avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Rikard Backelin, referent, tekniska rådet Ingrid Johansson samt hovrättsrådet Ralf Järtelius.

Föredragande har varit Leonard Örner.



VÄNERSBORGS TINGSRÄTT  
Mark- och miljödomstolen

**DOM**  
2020-05-28  
meddelad i  
Vänerns borg

Mål nr M 4394-19

## PARTER

### Klagande

Kommanditbolaget  
Brunstorpsnäs

Ombud: Agenda Enviro AB

Ombud: Advokatfirman Glimstedt AB

### Motpart

Länstyrelsen i Västra Götalands län

## ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 8 oktober 2019 i ärende nr 521-20426-2019, se bilaga 1

### SAKEN

Dispens för brygga inom strandskyddsområdet för Nordre Älv och naturreservatet Nordre Älvs estuarium på fastigheten XX i Göteborgs kommun

---

## DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar Länstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 8 oktober 2019, i ärende nr 521-20426-2019, på så sätt att dispens ges för en bryggkonstruktion med en bredd om 1,6 meter och längd om 40 meter på fastigheten XX i Göteborgs kommun, allt i enlighet med bilaga 2.

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i övrigt.

---

Dok.Id 459865

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: <a href="mailto:mmd.vanersborg@dom.se">mmd.vanersborg@dom.se</a> <a href="http://www.domstol.se/vanersborgs-tingsratt/">www.domstol.se/vanersborgs-tingsratt/</a>	0521-27 02 80	måndag – fredag 08:00–16:00

## **BAKGRUND**

Länsstyrelsen i Västra Götalands län beslutade den 8 oktober 2019 att inte ge dispens från strandskyddsbestämmelserna och dispens från föreskrifterna för naturreservatet Nordre Älvs estuarium för en brygga på fastigheten XX i Göteborgs kommun.

## **YRKANDEN M.M.**

KB Brunstorpsnäs (nedan bolaget) har yrkat att mark- och miljödomstolen förklarar att de dispensökta åtgärderna inte kräver dispenser från förbuden om strandskydd eller enligt föreskrifterna för naturreservatet Nordre älvs estuarium. Bolaget har i andra hand yrkat att strandskyddsdispens samt dispens från föreskrifterna för naturreservatet Nordre älvs estuarium ges för en brygga med en bredd om 1,6 meter på fastigheten XX enligt följande två alternativ:

- I. För en bryggkonstruktion med en längd på 75 meter.
- II. För en bryggkonstruktion med en längd på 40 meter.

Bryggkonstruktionen avses ha den huvudsakliga geografiska utsträckning som framgår av alternativen 2.1, 2.2. och 2.3 (avser alternativ I) eller 3.1, 3.2 och 3.3 (avser alternativ II) så som dessa framgår i bolagets synpunkter den 30 augusti 2019.

I första hand har bolaget yrkat att mark- och miljödomstolen beslutar om tillåtlig längd på aktuell bryggkonstruktion och ger bolaget möjlighet att på egen hand, utifrån de ovan beskrivna geografiska utformningarna, välja en bryggkonstruktion som i huvudsak överensstämmer med något av alternativen ovan.

I andra hand har bolaget yrkat att mark- och miljödomstolen beslutar om tillåtlig längd på aktuell bryggkonstruktion samt också fastslår vilken eller vilka geografiska utformningar som ska tillämpas.

I tredje hand har bolaget yrkat att mark- och miljödomstolen beslutar om tillåtlig längd på aktuell bryggkonstruktion och att den mer exakta geografiska placeringen på platsen får bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten.



Bolaget har föreslagit att dispenserna förenas med följande villkor:

1. Bryggglängden får inte överstiga 75/40 meter. Bredden får inte överstiga 1,6 meter.
2. Eventuell bryggbeklädnad i form av s.k. sidokjolar ska i nederkant avslutas minst fem decimeter ovanför medelvattenstånd.
3. Bryggan får inte förses med skyltar eller andra anordningar som hindrar eller avhåller allmänheten från att vistas på eller vid bryggan.

Bolaget har anfört i huvudsak följande.

På fastigheten XX, ägd av Kommanditbolaget Brunstorpsnäs (nedan bolaget), har sedan i vart fall mitten på 1970-talet ett stort antal bryggor med båtplatser funnits utmed strandlinjen till Kvilla. Genom ett stort rensnings-/muddringsföretag, som varade till 2012, revs alla bryggor ut på platsen, på ömse sidor om Kvilla. Hela Kvillas botten och båda strandkanterna renskrapades genom muddring, vilket är anledningen till att det på platsen inte finns något naturligt ekosystem av betydelse.

Bolaget motsatte sig inte utrivningen eftersom den krävdes för jordbruket i området. När bolaget efter utrivningen hade påbörjat återställningsarbetet för båtplatserna, förbjöds återuppbyggnaden av en ersättningsbrygga av länsstyrelsen under år 2015, efter det att ett antal förberedande pålar hade slagits ner i strandkanten. Bolaget har redan 2017 ansökt om de aktuella dispenserna, men fått avslag. Genom ett av länsstyrelsen nyligen den 20 februari 2019 taget beslut i ett parallellt ärende för en ny större brygganläggning på den angränsande grannfastigheten YY på ca 10-15 meters avstånd på andra sidan Kvilla har emellertid de tidigare förutsättningarna i grunden ändrats i flera avseenden, varför en ny dispensansökan har ingivits.

Länsstyrelsen angav i det ärendet som en av grunderna för strandskyddsdispens och dispens från naturreservatsföreskrifterna för en stor brygganläggning på platsen, att myndigheten i det ärendet ”sedan tidigare förstått att brygga ingår i en befintlig

näringsverksamhet som inte är av försumbar omfattning”. I nu aktuellt ärende handlar det om att den aktuella ersättningsbryggan m.m. och de planerade båtplatserna ingår i en minst lika omfattande näringsverksamhet som den på fastigheten YY, i detta fall t.o.m. en jordbruksverksamhet. Anförda förhållanden visar på den oacceptabla brist på likabehandling som länsstyrelsen tillämpat för de båda fastigheterna.

Nu aktuell ansökan utgör en organisk del i utvecklingen av den samlade jordbruksverksamheten på platsen, samtidigt som den avser en verksamhet/konstruktioner som tidigare under många år bedrivits/funnits på platsen. Inom ramen för ett planerat ytterligare utvidgat ekologiskt jordbruk betyder det t.ex. att vass åter kan komma att behöva användas som bidrag till foder och liggunderlag för gårdens djur, något som ytterligare visar på vikten av att en brygga vid Kvilla finns tillgänglig för att vid den kunna förtöja en lämplig vattenfarkost med vars hjälp vassen kan skördas. Djurhållningen kommer också innebära att en stängsling ned till strandkanten och en bit ner i vattnet kommer att behövas, och att möjligheter till översyn från vattensidan därigenom också behöver utföras, med därav följande behov av bryggplats för en eller flera lämpliga vattenburna farkoster. Detta behov kan således förutses uppkomma inom en nära framtid utöver uthyrningen av båtplatser. Det är bolagets primära uppfattning att vare sig miljöbalkens regelverk eller naturreservatsföreskrifterna kräver dispenser för de nu aktuella åtgärderna, varför ansökan kan ses som gjord reservationsvis. För det fall domstolen ändå inte skulle finna att omständigheterna är sådana att dispenser enligt strandskyddsreglerna och naturreservatsföreskrifterna inte krävs gör bolaget gällande följande som skäl för dispenser.

Området för sökt dispens utgör endast en mycket liten del av det större Natura 2000-området. Hittills nedslagna pålar på en sträcka om 75 meter utmed ZZ har inte orsakat någon urskiljbar miljöpåverkan och de dispenssökta bryggkonstruktionerna kan inte heller förväntas göra det annat än mycket marginellt, bl.a. eftersom de genom överklagan dispensansökta alternativa

utformningarna inte kommer att medföra att antalet nedslagna pålar utanför strandkanten blir fler än de som redan idag är nedslagna.

Länsstyrelsen har inte närmare utvecklat vad länsstyrelsen avser med att området har stor betydelse för friluftslivet. Ansökan handlar om ett mellan ca 40-75 meter långt område i strandkanten av Kvilla. Det är tillgången till denna plats som har att bedömas som en liten del av ett stort strandområde. Den aktuella platsen har under vad som i dessa sammanhang kan betraktas som urminnes tider varit påverkad av mänsklig aktivitet, så som bolaget bl.a. beskrivit i ansökan. Genom att med de dispensökta åtgärderna återskapa tidigare högre tillgänglighet och historiska funktioner på platsen kommer den allemansrättsliga tillgången till strandområdet, inklusive tillgången till Kvillas strandområde, och där befintlig utsiktsmöjlighet samt närhet till vattnet, att bibehållas och även långsiktigt stärkas, inte tvärtom som länsstyrelsen gör gällande.

För det fall mark- och miljödomstolen ändå skulle finna att de planerade åtgärderna omfattas av förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken gör bolaget gällande att det har särskilda skäl för dispens. Länsstyrelsen har i sitt beslut inte genomfört någon adekvat bedömning av om det särskilda skälet i 7 kap. 18 c § punkten 1 om att området som dispensen avser redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Länsstyrelsen har i sitt beslut ansett att det ortofoto som finns från 1971 är allena avgörande för en bedömning av hur många bryggor som den 1 juli 1975 fanns på XX utmed Kvilla och bortser helt från fotot från 1978. Även om det inte säkert kan bevisas att alla bryggor som fanns på platsen på XX vid fototillfället 1978 redan fanns den 1 juli 1975 talar dock det mesta för att de flesta av dem fanns på plats redan då, dvs. långt fler än de minst fem som av foton framgår fortsatt funnits på platsen till utrivningen 2012. Bland annat kan det, utöver det faktum att det syns orimligt att bryggor i större antal uppförts när kunskap förelegat om en nära förestående större utrivning (rensning/muddring 1979), med fog också antas att de strandskydds-bestämmelser som infördes den 1 juli 1975 även de ledde till att ett betydande antal bryggor uppfördes just innan detta datum. Länsstyrelsens sätt att behandla dessa

omständigheter på i sitt beslut är alltså inte acceptabelt eftersom det vid ett beslut måste göras en adekvat rimlighetsavvägning, vilket inte gjorts. Bolagets bedömningar ovan baseras just på en sådan relevant rimlighetsavvägning.

Bolaget hade fortsatt ett flertal båtplatser uthyrda ända till dess att det stora muddrings- och rensningsföretaget genomfördes 2011/2012 och kunde därigenom också under 2012 ta ut full årsavgift för hyra av båtplats för fyra av dessa. Även en femte brygga var kvar alldeles till slutet, dvs. intill det att muddrings-/rensningsföretaget rensade bort alla bryggor utmed båda sidorna av Kvilla. Nyttjandemöjligheten under år 2012 blev dock genom de planerade arbetena begränsade för denna brygga. Därtill är det så att området hela tiden har varit ianspråktaget även på annat sätt än för bryggor och båtplatser som gör att platsen saknar betydelse för strandskyddets syften, t.ex. de återkommande ”skövlingarna” genom rensning och muddring av strand och bottenområde i Kvilla samt ”mindre och sporadisk rensning däremellan”, uppläggning av högar med muddermassor på platsen, såväl som genom den kontinuerligt pågående jordbruksverksamheten med jordbruksmaskiner på platsen och den på platsen återkommande förekommande parkeringen av, och transport med, bilar för åtkomst till bryggorna och strandområdet i övrigt, se t.ex. ortofotot från 2008. På ortofotona från 2014 och 2016 kan noteras den senaste uppläggning av muddermassor som rensnings-/muddringsföretaget gjorde på fastigheten XX. Efter att under första halvåret 2015 ha kunnat påbörja arbetena för att återuppföra en ersättningsbrygga för de tidigare utrivna bryggorna och därigenom återställa uthyrningsbara båtplatser utmed strandlinjen vid Kvilla, tvingades bolaget, efter ett tillsynsbeslut från länsstyrelsen den 24 juli 2015, att avbryta alla dessa arbeten. På grund av detta beslut har bolaget därefter inte kunnat vidta några byggnationsåtgärder på platsen. Det kan därför inte ställas bolaget till last att arbetet med ersättningsbryggan inte fortsatte utöver de tidigare nedslagna pålarna, och än mindre att arbetet inte färdigställdes.

Området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet kan inte tillgodoses utanför området. Såsom utförligt är beskrivet i ansökan

med där befintlig ekonomisk redovisning finns ett berättigat behov för fastighetsägaren och dennes verksamhet att återanlägga bryggor. Det finns inte någon alternativ möjlighet att inom ett rimligt avstånd från nu aktuell plats tillgodose det enskilda intresset för en bryggkonstruktion. De ansökta åtgärderna kommer att fortsatt och långvarigt underlätta tillgängligheten till platsen för allmänheten samt inte försämra bevarandet av de goda livsvillkoren för djur- och växtlivet på platsen. Det enskilda intresset väger därmed tyngre än de allmänna intressena. Det särskilda skälet för dispens enligt 7 kap. 18 c § punkten 3 miljöbalken är därmed uppfyllt.

Vidare behövs området för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen kan inte genomföras utanför området. Det kan konstateras att det kan ifrågasättas om målet handlar om en utvidgning av verksamheten, utan att det i stället kan anses avse en ersättningskonstruktion som reservationsvis har dispensökts för att ersätta tidigare konstruktion på platsen. Om domstolen ändå skulle bedöma återskapandet av tidigare funktioner som en utvidgning av den pågående verksamheten på platsen, så står det klart att de aktuella konstruktionerna inte kan utföras utanför det på platsen aktuella ansökta området, eftersom det avser en ersättning av tidigare konstruktioner. Utvidgningen av verksamheten genom att återskapa tidigare funktioner inom den samlade jordbruksverksamheten är nödvändig och behövs för jordbruket på det sätt som anges i 7 kap. 16 § punkten 1 miljöbalken. Även för detta dispensskäl gäller att de ansökta åtgärderna fortsatt och långvarigt kommer att underlätta tillgängligheten till platsen för allmänheten samt inte försämra bevarandet av de goda livsvillkoren för djur- och växtlivet på platsen. Det enskilda intresset väger därmed tyngre än de allmänna intressena. Det särskilda skälet för dispens enligt 7 kap. 18 c § punkten 4 miljöbalken är uppfyllt.

Av det ovanstående följer att bolagets enskilda intressen väger tyngre än de allmänna intressena, varför särskilda skäl för dispens föreligger såväl enligt punkten 1 som punkterna 3 och 4 i 7 kap. 18 c § miljöbalken.

De hovrättsdomar som länsstyrelsen hänvisat till i ärendet genom M 6370-12 och M 9186-13 är inte tillämpliga och M 1554-17 är inte tillämplig annat än till bolagets

fördel. Vad gäller naturreservatsföreskrifterna kan initialt konstateras att de aktuella NRFS beslutades den 27 juni 2005 och att en bevarandeplan för reservatet upprättades först den 15 augusti 2005. I sitt beslut behandlar länsstyrelsen de aktuella NRFS som om de gällt sedan i princip "urminnes tider" eller i vart fall på samma sätt som det allmänna strandskyddet. Dispensansökan avser inte en ersättning för bryggor som uppförts på platsen efter 2005, utan enbart för sådana som uppförts innan 2005 och fortsatt fanns fram till 2012 då de revs ut i samband med den mycket omfattanden rensningen-/muddringen. Länsstyrelsen argumenterar i fråga om naturreservatsföreskrifterna som att även de skulle kunna få retroaktiv verkan från mitten på 1970-talet. Så är dock inte fallet. De aktuella NRFS berörs därför inte på det sätt som länsstyrelsen anför eftersom de bryggkonstruktioner som detta överklagande avser inte handlar om någon ytterligare exploatering jämfört med förhållandena 2005 och därför inte heller i detta avseende är att betrakta som "nya". Därtill poängterar naturreservatsföreskrifterna tydligt att föreskrifterna inte får orsaka problem för verksamheter på platsen och dessas behov av en mindre utveckling för en fortsatt överlevnad.

Till stöd för överklagandet har ingetts bl.a. kopior av olika beslut av länsstyrelsen.

Vid sammanträdet har vittnesförhör hållits med GL. Han har hörts om förhållandena på platsen sedan 1960-talet. Förhör har även hållits med bolagets ställföreträdare Magnus Ahlström

**Länsstyrelsen** har bestritt bifall till överklagandet.

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande. Klaganden beskriver att det vid flygfoto daterat 1978 finns "ett stort antal bryggor" på platsen för ansökan. Huruvida det finns bryggor på platsen eller om båtar endast ligger anlagda till fastlandet på ett flygfoto från 1978 är inte viktigt för bedömningen för om dispens kan medges för åtgärderna 2019. Det viktiga är om det finns förutsättning för att medge dispens 2019. En sådan förutsättning hade varit om det i närtid funnits bryggor som motsvarat det antal bryggor som ansöks om. Länsstyrelsen har visat med ett antal

ortofoton från åren 2001, 2005, 2009, 2012, 2014, 2016 och "Detalj-karta" från 2018 att det just inte funnits bryggor på plats under senare tid som motsvarar dem i ansökan om dispens. Länsstyrelsen anser att platsen inte är ianspråktagen på ett sådant sätt att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Det är heller inte visat att bryggor på foto från 1978 skulle vara lagligt uppförda. På 1971 års ortofoto finns inga bryggor på platsen.

Länsstyrelsen anser att det allmänna intresse som strandskyddet representerar väger tyngre än det enskilda intresset att uppföra en privat brygga på platsen. Det vill säga länsstyrelsen anser att den inskränkning i enskild rätt som en nekad dispens innebär i detta fall inte går längre än vad som behövs för att tillgodose syftet med förbuden i strandskyddet. Utgångspunkten för denna intresseavvägning är att det allmänna intresset av att bevara allemansrättslig tillgång till strandområden för friluftsliv och områden med goda livsvillkor för djur- och växtliv är mycket starkt. Den allemansrättsliga tillgången till naturen är grundlagsfäst i 2 kap. 15 § regeringsformen. Av betydelse är också att strandskyddets syften är långsiktiga och att områden som för tillfället verkar vara av begränsat intresse kan bli betydelsefulla i framtiden. Även om en dispens i det enskilda fallet inte förefaller skada syftet med strandskyddet kan enskilda dispenser sammantaget ändå få en betydande negativ inverkan på tillgången till stränder för friluftsliv och växt- och djurliv (se prop. 1997/98, del 1 s. 321 ff). Bland de enskilda intressen som nämns finns att ha en privat brygga på platsen för båtplatsuthyrning, samt möjligheter för att skörda vass till djuren.

Utifrån en intressevägning mellan det allmänna och det enskilda intresset väger det allmänna intresset att bevara platsen orörd från exploatering tungt jämfört med det enskilda intresset att uppföra bryggor på det sätt som ansökan anger på den oexploaterade platsen. Detta grundar sig både i att platsen i dag är helt tillgänglig för allmänheten, att den ligger inom riksintresse för naturvård, riksintresse för friluftsliv samt inom Natura 2 000.

Länsstyrelsen beskrev i tidigare dom (M 2058-18) värdena på den aktuella platsen enligt nedan: *"Den berörda platsen ligger i nära anslutning till Nordre älv som är*

*ett vattendrag med höga naturvärden, exempelvis då lax och öring vandrar där. Närheten till Nordre älv gör att det är lätt för akvatiska arter att återkolonisera det berörda området i biflödet Kvillen efter ett rensningsföretag. Både bottenfauna och växtlighet kan återetablera sig snabbt, och den fisk som vandrar i Nordre älv kan ha lek-, produktions- och uppväxtområden i Kvillen. Därmed har den berörda sträckan i Kvillen sannolikt ett produktionsvärde, även om rensning har genomförts. Den ansökta brygganläggningen skulle utgöra ett permanent ingrepp som skulle påverka produktionen, till skillnad från en rensning som är tillfällig. En brygganläggning samt de båtar som förtöjs där skulle påverka akvatisk flora och fauna genom det fysiska ianspråktagandet men också genom t.ex. beskuggning och grumling. Därutöver ianspråktagas en strandmiljö som kan nyttjas av fåglar. Den berörda sträckan av Kvillen är en del i ett större estauraium, och platsen skulle inte ha ingått i naturreservatet om den inte hade ett naturvärde”.*

I riksintresset för naturvård beskrivs naturvärdena bland annat i att estuariet är för svenska förhållanden stort och för europeiska förhållanden ovanligt opåverkat.

Det beskrivs också att området kan påverkas negativt av ett antal saker som anknyter till den aktuella bryggan:

- exploatering av stränder för bebyggelse m.m.
- utsläpp från industriella processer, fritidsbåtar och tätorter
- fritidsbåtstrafik inom känsliga områden (fågellivet)
- anläggning av hamnar, bryggor eller pirar; bojförtöjning

I bevarandeplanen för Natura 2000-området beskrivs att det finns stora värden i fågellivet i estuariet samt för knobbsäl, migrerande fiskarter samt deras livsmiljöer. En prioriterad åtgärd som nämns är att förbättra vattenkvaliteten, vilket är en förutsättning för livet i vattnet för sälar, fiskar och ryggradslösa djur samt fåglar och andra djur.

Det beskrivs också ett antal generella hot mot dessa värden och vad som kan påverka negativt. Vissa har koppling till den aktuella bryggan:



- Kustvattenområden är generellt utsatta för samma typ av verksamheter och andra faktorer. Generella hot är övergödning, föroreningar genom utsläpp, åtgärder som förändrar hydrologin (vattenstånd och/eller strömmar) som t.ex. exploatering i vattnet.
- Grunda vattenområden är speciellt känsliga för övergödning och/eller ökad sedimentation. Det kontinuerliga sötvattentillflödet utgör förutsättning för det väl utbildade estuariet men om älvvattnet för med sig för mycket partiklar och näringsämnen leder det på sikt till att de biologiska värdena försvinner eller förändras.
- Förändrad markavvattning eller annan typ av exploatering som påverkar på hydrologin i strandnära ängs- och betesmarker.
- Anläggande av nya hamnar inom Natura 2000-området.
- Buller från båttrafik inklusive ekolod samt annat undervattensbuller, kan påverka havslevande djur som tumlare negativt.

Länsstyrelsen ansåg redan vid en första ansökan i ärende 521-30317-2017 att den då ansökta bryggan skulle anses som en helt ny brygga och avslag den 4 maj 2018 ansökan om dispens för brygga på platsen. Avslaget överklagades till mark- och miljödomstolen som avslag överklagandet i dom M 2058-18. Mark- och miljööverdomstolen lämnade inte prövningstillstånd. Mark- och miljödomstolen menade att det inte gavs stöd att inkomst från uthyrning av båtplats skulle komma att ge betydande del av jordbrukets inkomster. Domstolen fastslog att *"I målet är ostridigt att det inte funnits någon brygga på den aktuella platsen i vart fall sedan efter rensningen/muddringen 2012. Oavsett anledningen till att eventuella tidigare bryggor inte återställts i anslutning till rensningen/muddringen kan området därför nu inte anses ianspråktaget på ett sådant sätt att det saknar betydelse för strandskyddets syfte"*. Inte heller särskilt skäl 3 eller 4 bedömdes föreligga. Domstolen delade också bedömningen att åtgärderna strider mot naturreservatets syfte. Länsstyrelsen anser att samma förhållanden råder i det aktuella målet.

Klaganden har i ansökan redogjort för inkomster av jordbruksverksamhet. För att undantaget för jordbruk ska gälla så krävs det dels att den areella näringen ger ett

tillskott av betydelse för näringsidkarens försörjning, dels att anläggningen behövs för näringen samt att åtgärden för sin funktion måste utföras inom strandskyddat område. Oavsett om det anses att jordbruksverksamheten ger ett tillskott av betydelse anser länsstyrelsen att det inte visats att övriga kriterier är uppfyllda. Det har inte visats att bryggan behövs för jordbruksverksamheten samt att den måste utföras på den aktuella platsen inom strandskyddat område. Undantaget gäller därmed inte den aktuella åtgärden.

Länsstyrelsen noterar att det finns planer på att stängsla platsen. En stängsling inom strandskydd och naturreservat kan avhålla allmänheten från en plats där den tidigare fått färdas fritt. Det kan därför vara en sådan åtgärd som kräver dispens, om den inte undantas för areella näringar. Det är viktigt att inte allmänhetens tillgänglighet försämras och att det därför vidtas åtgärder med t.ex. stängselgenombrott för passage.

**Mark- och miljödomstolen** har den 23 mars 2020 hållit sammanträde med syn i målet.

Efter sammanträdet har ytterligare ett yttrande inkommit från bolaget.

### **DOMSKÄL**

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Fastigheten XX gränsar i sydväst till vattendraget Kvillen (Kvilla) och i nordväst till Nordre älv och är belägen inom naturreservatet Nordre älvs estuarium.

Fastigheten nyttjas för jordbruksverksamhet och har jordbruksmarker som sträcker sig ända fram till vattenområdena. Jordbruksverksamhet har bedrivits på fastigheten sedan mycket lång tid tillbaka.

Bolaget har uppgett att jordbruksverksamheten är under utveckling, inte minst vad gäller djurhållning, och att man därmed har behov av att en brygga i Kvilla med

plats för en eller flera båtar bl.a. för översyn av marken från vattensidan och för att kunna skörda vass.

Förutsättningen för att kunna medge dispens i målet är att något av de särskilda skäl som finns angivna i 7 kap. 18 c miljöbalken är tillämpligt och att det inte motverkar syftet med strandskyddsbestämmelserna. För att dispens ska beviljas krävs det starka skäl för att intresset av en anläggning ska väga tyngre än de allmänna intressena som strandskyddet syftar till att tillgodose.

Domstolen gör bedömningen att bolaget anfört godtagbara skäl till varför en brygganläggning behövs för att på platsen kunna bedriva en effektiv jordbruksverksamhet och en brygga är en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vatten. Mark- och miljödomstolen anser dock inte att bolaget anfört skäl för en längre brygga än 40 meter.

Det har tidigare och under en lång tid funnits bryggor i varierande omfattning på den aktuella platsen, vilka dock så sent som år 2012 tagits bort i samband med en rensning/muddring av Kvilla. De rensningar/muddringar som genom åren genomförts av Kvilla torde ha påverkat bottenfauna och växtlighet negativt, åtminstone för en tid. Man ser också tydligt att muddringsmassor lagts upp en bit från Kvillas strandkant varför området inte kan anses opåverkat. På den motsatta sidan av den del av Kvilla som gränsar till fastigheten XX finns en återuppbyggd brygganläggning och efter syn på plats anser domstolen sammantaget att den aktuella delen av Kvillas strandområde får anses ianspråktaget på sådant sätt att det saknar betydelse för strandskyddets syfte.

Domstolen anser mot bakgrund av främst nämnda förhållanden att bolagets behov av en brygga på platsen väger tyngre än de allmänna intressena och att en nekad dispens skulle innebära en inskränkning i enskild rätt som går längre än vad som behövs för att tillgodose syftet med förbuden i strandskyddet. Bolaget ska därmed ges dispens för en brygga om 40 meter med placering i enlighet med det av bolaget

föreslagna alternativ 3.1, såsom det framgår av bolagets synpunkter till länsstyrelsen den 30 augusti 2019, (se bilaga 2 till domen).

Mark- och miljödomstolen gör motsvarande bedömning i fråga om tillstånd från naturreservatsföreskrifterna för Nordre älvs estuarium.

Överklagandet ska alltså bifallas i enlighet med bolagets andrahandsyrkande

**HUR MAN ÖVERKLAGAR**, se bilaga 3 (MMD-02)

Överklagande senast den 18 juni 2020

Susanne Mörkås

Malin Årebäck

---

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Susanne Mörkås, ordförande, och tekniska rådet Malin Årebäck. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Aldegren.



## Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

### Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

### Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.  
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

### Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

### Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

### Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på [www.domstol.se](http://www.domstol.se).